

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 277. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342679696704/facsimile.pdf> (tilgået 24. juni 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

NOTER

- (1657) af den tjekkiske Pædagog Johan Comenius. - *fast*, næsten. - *fære ilde*, abortere. - *Præsumtion*, Antagelse.
- S. 106. *en vis Helgen*, Hellig Anders. - *Perspectivar*, Kikkerter. - *Vortex*, lat. Hvirvel. - *befattes*, indbefattes. - *underholder*, holder i Live. - *Charron*, Pierre (1591-1603), fransk Filosof. Citatet, som er udskrevet af Bayles Dict., Artikel Simonide, Note G, er fra Skriftet Om de tre Sandheder (I. Bog, Kap. 5) (1593).
- S. 107. *manieres*, lattes. - *efter Rigueur*, strengt; bogstaveligt. - *Expeditent*, Udvej. - *Vacuum*, Tomrum. - *nogenledes*, næsten.
- S. 108. *subsistere*, eksistere. - *anseer*, tager Hensyn til.
- S. 109. *Missionen*, se Note til S. 64. - *Entretiens*, fr. Underholdning, Samtaler. - *Tolderen*, Lukas 18, 13.
- S. 110. *Qvi etc.* Den som har Trang til meget, er stadig i Trang, selv om han er nok saa rig. Den som er tilfreds med lidt er i al sin Fattigdom rig. - *Væstand*, Vestand, ulykkelig Tilstand. - *skikker sig derudi*, finder sig i det. - *slet*, almindeligt. - *Lysander*, (d. 395 f. Kr.), spartansk Feltherre. - *Hiloterne*, Heloterne, Spartas Underklasse og Livegne. - *Agasilaos*, Konge af Sparta 397-62 f. Kr. - *Pittacus*, Pittakos (6. Aarh. f. Kr.), Tyran i Mytillene; en af de 7 Vise. Der er muligvis Tale om en simplificeret Erindring om hans Brev til Kresos hos Diogenes Laertios I, 4, 81. - *en moderne Philosophus*, Montaigne I. Bog, Kapitlet: At ondt og godt for en stor Del beror paa vor egen Opfattelse. - *heder det*, hos den romerske Historiekriver Sallust, De repub. ornanda I, 1.
- S. 111. *Epictetus*, Epiktet (o. 100 e. Kr.), græsk Filosof; i hans »Haandbog« Kap. 10. Holberg citerer det efter ovennævnte Kapitel hos Montaigne. - *Seneca*, i De providentia 4, 4. - *Avida etc.*, lat. Dyden er begærlig efter Fæde.
- S. 112. *indskrænket*, indespærret. - *Commoditeter*, Behageligheder. - *exponeret*, udsat for. - *Vindovn*, alm. Trækovn, modsat Blæggrovn. - *rangerede*, stillet op. - *Seneca*, Epist. 74, 4. - *skiller sig ved*, giver fra sig.
- S. 113. *Quisquis etc.*, det lat. Mundheld betyder: den der elsker en Frø anser Freen for en Diana. - *besværgede*, besværede. - *Inclination*, Tilbojelighed. - *Seqvere naturam*, Se Note til S. 164.
- S. 114. *A force etc.*, fr. ved (saa voldsomt) at elske mig, gør du mig ulykkelig.
- S. 115. *Octroy*, Bemyndigelse. - *Speiekumme*, Skyileskaal. - *Nabochodonosor*, den babyloniske Kong Nebukadnezar (605-562) er bl. a. kendt som en stor Bygherre.
- S. 116. *Apicius*, Lækkermund, efter en Person af dette Navn fra Kejsers Tiberius' Tid. - *Bilem etc.* Med Rette har Kritikerens

MORALSKE TANKER

- hvasse Dom bragt din Galde i Bevægelse, og nu vil du drage din Pen mod Fjenden. Vent og se, hvad der bliver Bogens Bane og Skæbne. Maaske falder din Kritik til Jorden ved Folkets Dom. - *Lob, Løb.*
- S. 117. *Apologie*, Forsvarsskrift. - *dubieuse*, tvivlsomme. - *replicere* og *duplicere*, indgive første og andet Forsvarsindlæg. - *Deduction*, Fremstilling. - *clausulerer*, slutter. - *anseer sig*, underforstået: at besvares.
- S. 118. *Marius*, fra Plutark, *Apophthegmata Romanorum* (*Moralia* 202 D) eller *Marius' Liv*. - *Erasmus* fra Rotterdam (1466-1536), hollandsk, humanistisk Filosof. - *Grotius*, Hugo (1583-1645), hollandsk Reislærd. - *Scaliger*, Julius Cæsar (1484-1558), italiensk Polyhistor og Digter. - *Crescit etc.*, lat. en bevæbnet Sæd af Mænd voksede op. Ovid, *Metam.* 3, 110. - *Lilleput*, rettere Lilliput; Jonathan Swift's *Travels by Lemuel Gulliver* (1726), Part I. A Voyage to Lilliput. - *infestered*, angrebet. - *giøer*, bjæffer. - *Qvippe etc.*, Hævn er jo altid et uberydeligt, kraftløst og snævert Sinds Fryd. *Juvenal* 13, 189-91. - *Constantinus* den Store (274-337), romersk Kejser. - *Ephori*, Eforer, høje Embedsmænd i det gamle Sparta.
- S. 119. *Clazomeniske*, fra Klazomenai, jonisk Oldtidsby paa Lilleasiens Vestkyst. - *Arcesilaus*, Arkesilaos (ca. 315-240 f. Kr.), gr. Filosof. - *Anfægting*, Kritik. - *haver jeg tiet stille*, Holberg hørte nu aldrig helt op med at forsvare sig over for Kritik. - *Oleum etc.*, lat. Jeg har spildt min Olie og Ulejlighed. *Plautus*, *Poenulus* 532. - *N.N. fecit*, lat. N.N. gjorde det. - *Poltron*, Kujon. - *Bravoure*, fr. Tapperhed. - *Qvid etc.*, lat. Hvis et Æsel slaar bag ud efter mig - underforstået: skulde jeg derfor stævne det for Retten? Overfaldet paa Sokrates fortælltes hos *Diogenes Laertios* 2, 5, 21.
- S. 120. *In etc.* En hellig Skolelov byder, at Præses i Disputationen skal forlade Katedret som Sejrherr. Men den hvem ingen kan overbevise med Ord har tabt. Den der indrømmer han er slaaet gaar som Sejrherr derfra. - *Diaphorius*, Holbergs Fejl for *Diaphorus*. Fra *Molière*, *Le Malade imaginaire* II, 5. - *Præceptum*, Forskrift. - *sette dig i Baroco*, faa det sidste Ord. Baroco er Navnet paa en af den logiske Slutnings Former.
- S. 121. *Testimonium*, Vidnesbyrd. - *Certificat*, Attest. - *Stadium Morale*, Menneskekundskab. - *Præses*, Disputationsdeltager, der forsvare en Paastand. Modparten bestaar af *Opponent*; begge Parter er *Disputatorer*. - *Objectioner*, Indvendinger. - *Svadsighed*, Snaksalighed.
- S. 122. *termineres*, slutes. - *Uheld*, uheldige Tilstande. - *scholastisk*, formalistisk; spekulativ. *Den skolastiske Filosofi* i Middelalderen søgte paa Grundlag af den aristoteliske Filosofi at for-